

THUYẾT MINH CHI TIẾT DỰ THẢO THÔNG TƯ HƯỚNG DẪN HOẠT ĐỘNG THANH TOÁN, CHUYỂN TIỀN LIÊN QUAN ĐẾN KINH DOANH CHUYỂN KHẨU HÀNG HÓA

Thực hiện chương trình xây dựng văn bản, Ngân hàng Nhà nước Việt Nam (NHNN) xây dựng *Thông tư hướng dẫn hoạt động thanh toán, chuyển tiền liên quan đến kinh doanh chuyển khẩu hàng hóa*. Một số nội dung cơ bản tại dự thảo Thông tư như sau:

I. Sự cần thiết ban hành Thông tư hướng dẫn hoạt động thanh toán, chuyển tiền liên quan đến kinh doanh chuyển khẩu hàng hóa

Ngày 15/5/2018, Chính phủ ban hành Nghị định số 69/2018/NĐ-CP quy định chi tiết một số điều của Luật Quản lý ngoại thương (Nghị định 69), nghị định có hiệu lực thi hành kể từ ngày ký.

Khoản 5 Điều 18 Nghị định 69 quy định về kinh doanh chuyển khẩu như sau: “*Việc thanh toán tiền hàng kinh doanh chuyển khẩu phải tuân thủ các quy định về quản lý ngoại hối và hướng dẫn của Ngân hàng Nhà nước Việt Nam*”.

- Khoản 6 Điều 4 Pháp lệnh Ngoại hối năm 2005 (được sửa đổi, bổ sung năm 2013) quy định:

“*Thanh toán và chuyển tiền đối với các giao dịch vãng lai bao gồm:*

a) *Các khoản thanh toán và chuyển tiền liên quan đến xuất khẩu, nhập khẩu hàng hóa, dịch vụ;*

b) *Các khoản thanh toán và chuyển tiền liên quan đến tín dụng thương mại và vay ngân hàng ngắn hạn;*

c) *Các khoản thanh toán và chuyển tiền liên quan đến thu nhập từ đầu tư trực tiếp và gián tiếp;*

d) *Các khoản chuyển tiền khi được phép giảm vốn đầu tư trực tiếp;*

đ) *Các khoản thanh toán tiền lãi và trả dần nợ gốc của khoản vay nước ngoài;*

e) *Các khoản chuyển tiền một chiều;*

g) *Các thanh toán và chuyển tiền khác theo quy định của Ngân hàng Nhà nước Việt Nam.*”

Quy định tại khoản 6 (a) Điều 4 Pháp lệnh Ngoại hối chưa bao trùm các khoản thanh toán và chuyển tiền liên quan đến các hoạt động ngoại thương khác như hoạt động chuyển khẩu đã được quy định tại Luật Thương mại 2005 và Luật quản lý ngoại thương 2017.

- Hiện nay Nghị định 70/2014/NĐ-CP ngày 17/7/2014 quy định chi tiết thi hành một số điều của Pháp lệnh Ngoại hối và Pháp lệnh sửa đổi, bổ sung một số điều của Pháp lệnh Ngoại hối chỉ có quy định hướng dẫn về thanh toán và chuyển tiền liên quan đến xuất nhập khẩu hàng hóa, dịch vụ.

Vì vậy, căn cứ các quy định nêu trên tại Nghị định 69, việc Ngân hàng Nhà nước Việt Nam (NHNN) xây dựng một văn bản pháp lý để hướng dẫn hoạt động thanh toán, chuyển tiền cho các giao dịch chuyển khẩu hàng hóa là cần thiết để hoàn thiện cơ sở pháp lý về quản lý ngoại hối đối với hoạt động thanh toán tiền hàng kinh doanh chuyển khẩu.

II. Một số nội dung cơ bản của dự thảo Thông tư

1. Quy định nguyên tắc thanh toán, chuyển tiền ra nước ngoài cho hoạt động kinh doanh chuyển khẩu:

Theo quy định tại Nghị định 69, chuyển khẩu hàng hóa được thực hiện trên cơ sở hai hợp đồng riêng biệt: Hợp đồng mua hàng và hợp đồng bán hàng do doanh nghiệp ký với thương nhân nước ngoài. Kinh doanh chuyển khẩu được thực hiện theo 2 hình thức: (i) hàng hóa chuyển khẩu qua cửa khẩu Việt Nam; (ii) hàng hóa chuyển khẩu không qua cửa khẩu Việt Nam (hàng hóa được vận chuyển thẳng từ nước xuất khẩu đến nước nhập khẩu).

Do đó, để kiểm soát hoạt động thanh toán, chuyển tiền ra nước ngoài của thương nhân trong các giao dịch chuyển khẩu hàng hóa, đảm bảo các giao dịch được thực hiện đúng mục đích, tuân thủ quy định của pháp luật, dự thảo Thông tư quy định nguyên tắc thanh toán, chuyển tiền ra nước ngoài, cụ thể như sau:

(i) Thanh toán, chuyển tiền liên quan đến kinh doanh chuyển khẩu hàng hóa được thực hiện trên cơ sở hai giao dịch thanh toán, chuyển tiền riêng biệt: giao dịch chuyển tiền để thanh toán cho hợp đồng mua hàng và giao dịch nhận tiền từ hợp đồng bán hàng;

(ii) Việc chuyển tiền ra nước ngoài để thanh toán cho hợp đồng mua hàng và việc nhận nguồn thu ngoại tệ từ hợp đồng bán hàng trong cùng một giao dịch kinh doanh chuyển khẩu hàng hóa của thương nhân phải được thực hiện tại cùng một ngân hàng được phép.

(iii) Nguồn thu ngoại tệ từ hợp đồng bán hàng phải chuyển vào tài khoản thanh toán bằng ngoại tệ của thương nhân mở tại ngân hàng được phép tại Việt Nam phù hợp với thời hạn thanh toán của hợp đồng hoặc các chứng từ thanh toán.

Hoạt động kinh doanh chuyển khẩu là hoạt động tiềm ẩn rủi ro, doanh nghiệp có thể lợi dụng để chuyển tiền bất hợp pháp ra nước ngoài do hàng hoá chuyển khẩu có thể được mua bán ở các nước khác không qua Việt Nam, không có tờ khai hải quan về hàng hoá xuất nhập. Do đó, việc quy định các nguyên tắc như trên sẽ giúp ngân hàng được phép kiểm soát được nguồn ngoại tệ chuyển ra, cũng như đảm bảo doanh nghiệp phải chuyển nguồn thu ngoại tệ về nước.

Ngoài ra, dự thảo Thông tư cũng quy định các nguyên tắc tương tự như đối với hoạt động xuất nhập khẩu thông thường như: (i) mọi hoạt động thanh toán, chuyển tiền phải thực hiện thông qua ngân hàng được phép theo các phương thức thanh toán phù hợp với tập quán quốc tế; (ii) thương nhân được sử dụng ngoại tệ trên tài khoản thanh toán bằng ngoại tệ của thương nhân đó, ngoại tệ mua của ngân hàng được phép để chuyển ra nước ngoài thanh toán cho các hợp đồng mua hàng.

2. Quy định trách nhiệm của ngân hàng được phép:

Khoản 2 Điều 39 Pháp lệnh Ngoại hối quy định trách nhiệm của tổ chức tín dụng (TCTD) khi thực hiện hoạt động cung ứng dịch vụ ngoại hối: *“Kiểm tra các giấy tờ, chứng từ liên quan của khách hàng phù hợp với các giao dịch theo quy định tại Pháp lệnh này và các quy định khác của pháp luật về quản lý ngoại hối”*;

Điều 16 Nghị định số 70/2014/NĐ-CP ngày 17/7/2014 quy định chi tiết thi hành một số điều của Pháp lệnh Ngoại hối và Pháp lệnh sửa đổi, bổ sung một số điều của Pháp lệnh Ngoại hối quy định kiểm tra chứng từ: *“Tổ chức tín dụng được phép và tổ chức khác được phép hoạt động ngoại hối khi thực hiện các giao dịch ngoại hối cho khách hàng có trách nhiệm xem xét, kiểm tra, lưu giữ các giấy tờ và các chứng từ phù hợp với giao dịch thực tế để đảm bảo việc cung ứng các dịch vụ ngoại hối được thực hiện đúng mục đích và phù hợp với quy định của pháp luật”*.

Do đó, dự thảo Thông tư quy định trách nhiệm ngân hàng được phép cụ thể như sau: (i) xây dựng quy định nội bộ và thực hiện kiểm soát luồng ngoại tệ thanh toán chuyển ra – vào lãnh thổ Việt Nam khi thực hiện các giao dịch thanh toán, chuyển tiền liên quan đến hoạt động kinh doanh chuyển khẩu hàng hóa cho khách hàng; (ii) xem xét, kiểm tra, lưu giữ các giấy tờ và chứng từ phù hợp để đảm bảo việc cung ứng các dịch vụ ngoại hối được thực hiện đúng mục đích và phù hợp với quy định của pháp luật.

3. Quy định trách nhiệm của thương nhân:

Dự thảo Thông tư quy định trách nhiệm của thương nhân trong việc xuất trình chứng từ theo quy định của ngân hàng được phép khi mua, thanh toán, chuyển tiền phục vụ hoạt động kinh doanh chuyển khẩu hàng hóa và chịu trách nhiệm trước pháp luật về tính xác thực của các loại giấy tờ, chứng từ đã xuất trình cho ngân hàng được phép.

4. Quy định các hành vi bị cấm:

Dự thảo Thông tư quy định các hành vi bị cấm khi thực hiện giao dịch chuyển khẩu hàng hóa bao gồm: (i) Sử dụng một bộ hồ sơ chứng từ để chuyển tiền tại nhiều TCTD được phép; (ii) Gian lận, làm giả giấy tờ liên quan để thực hiện chuyển tiền ra nước ngoài; (iii) Lợi dụng kinh doanh chuyển khẩu hàng hóa để thanh toán, chuyển tiền cho các mục đích rửa tiền, tài trợ khủng bố, lừa đảo, gian lận...

5. Quy định về việc chuyển tiếp đối với các hợp đồng kinh doanh chuyển khẩu đã ký kết trước ngày Thông tư có hiệu lực:

Dự thảo Thông tư quy định chuyển tiếp như sau: Đối với các hợp đồng mua bán hàng hóa kinh doanh chuyển khẩu đã ký kết trước ngày Thông tư này có hiệu lực thi hành, thương nhân được tiếp tục thực hiện việc thanh toán và chuyển tiền theo các quy định tại hợp đồng mua, bán đã ký kết.
